

Besluit

Kenmerk: 870558/877428
Betreft: Handhavingsverzoek

Het Commissariaat voor de Media,

gezien het verzoek van de Stichting Nederlands instituut voor alcoholbeleid STAP (hierna: STAP) van 21 januari 2021 om handhavend op te treden tegen de Nederlandse Omroep Stichting (hierna: NOS) in verband met het bepaalde in artikel 2.88b, derde lid, onder a van de Mediawet 2008 (hierna: Mediawet),

gelet op het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb),

overweegt als volgt,

A. Procedure

1. Bij brief van 21 januari 2021, door het Commissariaat voor de Media (hierna: Commissariaat) ontvangen op 22 januari 2021, heeft de STAP het Commissariaat om handhaving verzocht tegen de NOS wegens vermeende overtreding van artikel 2.88b, derde lid, onder a van de Mediawet (het zogenoemde verbod op sluikreclame).
2. Bij brief van 11 februari 2021, kenmerk 870558/871613, heeft het Commissariaat de ontvangst van het verzoek om handhaving aan de STAP bevestigd.
3. Op grond van artikel 4:7 en artikel 4:8 van de Awb, heeft het Commissariaat de STAP en de NOS op 9 maart 2021 gehoord. Het verslag van de hoorzitting is bijgevoegd als bijlage 1.

Opbouw beslissing

4. Dit besluit heeft de volgende opbouw. Hierboven is al ingegaan op het verloop van de procedure (onder A). Hieronder worden eerst de relevante feiten opgesomd (onder B). Daarna wordt verwezen naar het juridisch kader (onder C). Vervolgens worden het standpunt van de STAP (onder D), het verweer van de NOS (onder E) en de overwegingen van het Commissariaat (onder F) weergegeven, alsmede zijn conclusie (onder G). Voorts wordt ingegaan op de openbaarmaking van dit besluit (onder H). Ten slotte volgt het besluit (onder I).

B. Relevante feiten

5. Het handhavingsverzoek van de STAP heeft betrekking op een item in het NOS journaal van 16 januari 2021 waarin aandacht wordt besteed aan het "Vrienden van Amstel LIVE" evenement dat dit jaar vanwege Covid-19 niet live kan worden bezocht en daarom online gestreamd wordt. Tijdens het item in het NOS journaal komt een fan (kijker) van het "Vrienden van Amstel LIVE" evenement aan het woord. Hij wordt vanaf een beeldscherm in beeld gebracht via een videocall. Op de achtergrond bij de geïnterviewde fan is een

tafel met daarop een flesje bier te zien. Bij de afsluiting van het item proost de fan van achter de computer met een bierflesje. Hij zegt hierbij: "proost, laten we er een mooi feestje van maken".

6. In het handhavingsverzoek kwalificeert de STAP bovengenoemde als een overtreding van het verbod op sluikreclame als bedoeld in artikel 2.88b, derde lid, onder a van de Mediawet.

C. Juridisch kader

7. Op grond van artikel 2.88b, derde lid, onder a van de Mediawet, mag het media-aanbod van de publieke omroep geen sluikreclame bevatten.
8. Sluikreclame is gedefinieerd in artikel 1.1, tweede lid, onder 2, sub b van de Mediawet. Uit de definitie volgt dat sluikreclame is: "het anders dan op grond van deze wet vermelden of tonen van namen, (beeld)merken, producten, diensten of activiteiten van personen, bedrijven of instellingen als redelijkerwijs kan worden aangenomen dat daarmee wordt beoogd of mede wordt beoogd reclame te maken, met dien verstande dat het oogmerk in elk geval aanwezig is als de vertoning of vermelding tegen betaling of soortgelijke vergoeding geschiedt".
9. Op grond van artikel 7.11 van de Mediawet is het Commissariaat belast met het toezicht op de naleving van het verbod op sluikreclame als bedoeld in artikel 2.88b van de Mediawet.
10. Op grond van artikel 7.12, eerste lid en derde lid, van de Mediawet is het Commissariaat bevoegd bij overtreding ter zake een boete op te leggen van ten hoogste € 225.000,- per overtreding alsmede een last onder dwangsom.

D. Standpunt STAP

11. De STAP geeft aan dat zij de nieuwsaarde van het NOS item over "Vrienden van Amstel LIVE" op zichzelf begrijpt. Het pijnpunt zit hem volgens haar in het tonen van het bierflesje in combinatie met de uitspraken van de geïnterviewde fan, waarvan zij achterhaald heeft dat deze persoon marketeer is van beroep. Volgens de STAP is het flesje dat tweemaal in beeld verschijnt duidelijk herkenbaar als zijnde een flesje Amstel bier. Het doet er volgens de STAP niet aan af dat op het getoonde flesje niet de traditionele afbeelding van het Amstel logo te zien is maar een afbeelding van een jubileum editie. Te meer omdat het flesje getoond wordt in de context van het "Vrienden van Amstel LIVE" item. De STAP geeft aan dat zij de uitspraken van de fan in het NOS journaal goed geënceneerd vindt en de uitspraak van de geïnterviewde fan "proost, laten we er een mooi feestje van maken" professioneel overkomt. Daarbij is verder relevant dat de kroonkurk van het flesje is verwijderd. Dit is volgens de STAP duidelijk een aanprijzing van Amstel bier en een aanmoediging om alcohol te gaan drinken.
12. Tijdens de hoorzitting heeft de STAP toegelicht dat zij alcoholmarketing in Nederland en in Europa monitort alsook de impact hiervan op jongeren en volwassenen. Daarbij is de insteek van de stichting wetenschappelijk van aard. Zij geeft aan dat overmatig alcoholgebruik een serieus probleem is en dat de alcoholindustrie het gebruik op een geraffineerde manier promoot.

E. Verweer NOS

13. De NOS is van mening dat in het item over “Vrienden van Amstel LIVE” geen sprake is van een overtreding van het verbod op sluikreclame. Er zijn geen herkenbare merken in beeld gebracht en de toon en beeldinhoud passen volgens de NOS bij het desbetreffende item.
14. Daarbij weersprekt de NOS dat er met het item sprake is geweest van een oogmerk om reclame te maken voor Amstel bier danwel het evenement zelf dat de naam “Vrienden voor Amstel LIVE” heeft. De intentie met het nieuwsitem was om te laten zien dat in tijden van corona de verbinding met elkaar op een andere manier wordt gezocht. De NOS heeft toegelicht dat bepaalde onderwerpen dermate actueel zijn dat daarop direct moet worden ingespeeld. Daardoor kan niet elk aspect in het item vooraf volledig geregisseerd worden. Voorop staat echter dat de NOS er altijd voor waakt dat de items binnen de kaders van de Mediawet tot stand komen, zo ook dit item.

F. Standpunt Commissariaat

15. Het Commissariaat stelt vast dat het handhavingsverzoek van STAP voldoet aan de in de Awb gestelde eisen, zodat het verzoek ontvankelijk is en inhoudelijk kan worden behandeld.
16. Naar aanleiding van het handhavingsverzoek heeft het Commissariaat het item over “Vrienden voor Amstel LIVE” in het NOS journaal van 16 januari 2021 bekeken en zijn bevindingen vastgelegd in het rapport van 16 februari 2021. Dit rapport is gedeeld met de STAP en de NOS en besproken tijdens de hoorzitting van 9 maart 2021.
17. Om in dit geval een overtreding van het verbod op sluikreclame als bedoeld in artikel 2.88b, derde lid, onder a, van de Mediawet te kunnen vaststellen, moet redelijkerwijs kunnen worden aangenomen dat de NOS met het tonen van namen, (beeld)merken, producten, diensten of activiteiten van personen, bedrijven of instellingen in het item heeft beoogd of mede heeft beoogd om reclame te maken. Dat oogmerk wordt op grond van de Mediawet in ieder geval aangenomen als de vertoning of vermelding tegen betaling of soortgelijke vergoeding geschiedt.
18. Het Commissariaat is van oordeel dat in dit geval het vereiste oogmerk ontbreekt en om die reden geen sprake is van een overtreding van het verbod op sluikreclame. Niet is vast komen te staan dat de NOS met het item redelijkerwijs heeft beoogd of mede heeft beoogd reclame te maken voor het merk Amstel door, zoals door de STAP is aangegeven, een persoon te interviewen die het merk Amstel onder de aandacht brengt. Daarbij is van belang dat voor een overtreding van het verbod op sluikreclame het in beeld brengen of op andere wijze onder de aandacht brengen van een bepaald merk, al dan niet gezien in de context van het gehele item, op zichzelf onvoldoende is om sluikreclame aan te kunnen nemen. Vast moet komen te staan dat – in dit geval – de NOS ook de bedoeling heeft gehad om reclame te maken en daarvoor zijn in dit geval onvoldoende aanknopingspunten. Bij dit standpunt betreft het Commissariaat naast de bevindingen in het rapport van 16 februari 2021 ook hetgeen tijdens de hoorzitting door partijen naar voren is gebracht. Daar heeft de NOS de totstandkoming, de achtergrond van het item en de gemaakte redactionele keuzes ten aanzien van het item toegelicht.
19. Wel merkt het Commissariaat daarbij op dat de NOS zich bewust dient te zijn en te blijven hoe een bepaald item in het NOS journaal onder de aandacht wordt gebracht. De STAP

heeft in dat kader aangegeven dat de alcoholindustrie op een geraffineerde wijze haar producten onder de aandacht brengt. Hoewel de STAP het niet aannemelijk acht dat de NOS bewust heeft ingezet op het maken van reclame voor het merk Amstel, geldt dit naar haar mening niet voor de geïnterviewde persoon. Van de zijde van de NOS is daarop aangegeven dat dit soort signalen uit de praktijk serieus worden genomen en dat hiervoor een zogeheten 'speakers corner' is ingericht. Los van deze procedure zal de NOS navraag doen of met de STAP in dit gremium in gesprek kan worden gegaan.

G. Conclusie

20. Gelet op het vorenstaande ziet het Commissariaat geen aanleiding om handhavend op te treden. Het verzoek van de STAP om handhavend op te treden tegen de NOS wegens overtreding van het verbod op sluikreclame als bedoeld in artikel 2.88b, derde lid, onder a van de Mediawet, wordt afgewezen.

H. Publicatie

21. Het Commissariaat zal op grond van artikel 8 van de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: de Wob) de volledige tekst van het besluit, met uitzondering van de daarin vermelde persoonsgegevens en vertrouwelijke bedrijfsgegevens, openbaar maken door publicatie op zijn website. De publicatie vindt plaats veertien dagen nadat het besluit op de in artikel 3:41 van de Awb voorgeschreven wijze is bekendgemaakt. Het Commissariaat ziet daartoe geen belemmering op grond van artikel 10 van de Wob.

I. Besluit

Het Commissariaat

- I. Wijst het verzoek van de STAP om handhavend op te treden tegen de NOS wegens overtreding van artikel 2.88b, derde lid, onder a van de Mediawet af;
- II. Maakt de volledige tekst van dit besluit, veertien dagen na de voorgeschreven bekendmaking daarvan, met uitzondering van de daarin vermelde persoonsgegevens en vertrouwelijke bedrijfsgegevens, openbaar door publicatie op zijn website.

Hilversum, 26 april 2021

COMMISSARIAAT VOOR DE MEDIA,

drs. Renate Eringa-Wensing
voorzitter

mr. Peter Eijsvoogel
commissaris

Belanghebbenden die zich met dit besluit niet kunnen verenigen, kunnen op grond van de Algemene wet bestuursrecht binnen zes weken na de dag waarop dit besluit is bekendgemaakt bezwaar maken bij het Commissariaat voor de Media, postbus 1426, 1200 BK te Hilversum.

BIJLAGE 1 – Verslag hoorzitting van 9 maart 2021

Bijlage 2: Juridisch kader

Algemene wet bestuursrecht

Artikel 4:7

1. Voordat een bestuursorgaan een aanvraag tot het geven van een beschikking geheel of gedeeltelijk afwijst, stelt het de aanvrager in de gelegenheid zijn zienswijze naar voren te brengen indien:

- a. de afwijzing zou steunen op gegevens over feiten en belangen die de aanvrager betreffen, en
- b. die gegevens afwijken van gegevens die de aanvrager ter zake zelf heeft verstrekt.

[...]

Artikel 4:8

1. Voordat een bestuursorgaan een beschikking geeft waartegen een belanghebbende die de beschikking niet heeft aangevraagd naar verwachting bedenkingen zal hebben, stelt het die belanghebbende in de gelegenheid zijn zienswijze naar voren te brengen indien:

- a. de beschikking zou steunen op gegevens over feiten en belangen die de belanghebbende betreffen, en
- b. die gegevens niet door de belanghebbende zelf ter zake zijn verstrekt.

[...]

Mediawet 2008

Artikel 1.1

[...]

sluikreclame: het anders dan op grond van deze wet vermelden of tonen van namen, (beeld)merken, producten, diensten of activiteiten van personen, bedrijven of instellingen als redelijkerwijs kan worden aangenomen dat daarmee wordt beoogd of mede wordt beoogd reclame te maken, met dien verstande dat het oogmerk in elk geval aanwezig is als de vertoning of vermelding tegen betaling of soortgelijke vergoeding geschiedt;

[...]

Artikel 2.88b

1. Reclame- en telewinkellooschappen en gesponsord media-aanbod zijn als zodanig herkenbaar.

2. In reclame- en telewinkellooschappen en gesponsord media-aanbod worden geen subliminale technieken gebruikt.

3. Het media-aanbod bevat geen:

- a. sluikreclame; of
- b. productplaatsing.

Artikel 7:11

1. Het Commissariaat is belast met de bestuursrechtelijke handhaving van het bepaalde bij of krachtens deze wet, met uitzondering van:

- a. de artikelen 2.2, eerste lid en tweede lid, onderdelen a tot en met h, j tot en met l, 2.3 tot en met 2.27, 2.29 tot en met 2.33, 2.34a tot en met 2.34j, 2.36 tot en met 2.41, 2.53 tot en met 2.57, 2.59, 2.60, 2.60a tot en met 2.60o, 2.125 tot en met 2.131, 2.143 tot en met 2.145, 2.148a, 2.149, 2.150, eerste lid, 2.151, eerste lid, 2.166 tot en met 2.168, 2.180 tot en met 2.187, 4.2 tot en met 4.5 en 6.26; en
- b. hoofdstuk 8.

Artikel 7:12

1. Bij overtreding van het bepaalde bij of krachtens deze wet, met uitzondering van de artikelen 2.34, eerste lid, 2.58, onderdelen a tot en met c, en e, 2.170 en 2.170b of artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht kan het Commissariaat aan de overtreder een bestuurlijke boete opleggen van ten hoogste € 225 000 per overtreding.

[...]

3. Bij overtreding van het bepaalde bij of krachtens deze wet, met uitzondering van de artikelen 2.34, tweede lid, 2.35, 2.58, onderdeel d, 2.70, 2.71, derde en vierde lid, 2.88b tot en met 2.92, 2.94 tot en met 2.99, 2.106 tot en met 2.108, 2.111, eerste lid, 2.115 tot en met 2.124, 2.150, tweede en derde lid, 2.151, tweede lid, 2.170 en 2.170b, 3.5b tot en met 3.14, 3.15, tweede lid, 3.16, 3.17, 3.19 tot en met 3.19b, 3.20 tot en met 3.26, 3.29, 3.29d, 4.1, 4.6, 5.1 tot en met 5.4, 6.4, 6.6, tweede lid, en 6.23 tot en met 6.25, of van artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht kan het Commissariaat aan de overtreder een last onder dwangsom opleggen.

Wet openbaarheid van bestuur

Artikel 8

1. Het bestuursorgaan dat het rechtstreeks aangaat, verschaft uit eigen beweging informatie over het beleid, de voorbereiding en de uitvoering daaronder begrepen, zodra dat in het belang is van een goede en democratische bestuursvoering.

2. Het bestuursorgaan draagt er zorg voor dat de informatie wordt verschaft in begrijpelijke vorm, op zodanige wijze, dat belanghebbende en belangstellende burgers zoveel mogelijk worden bereikt en op zodanige tijdstippen, dat deze hun inzichten tijdig ter kennis van het bestuursorgaan kunnen brengen.